

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Titulus XXXVI. De Injuriis & damno dato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

Judice, seu ab alio, aut injuria prementis non esset certa. Pars 2. per se est clara. Pars 1. autem, cui patrocinatur S. Thomas, Delirius, Raynaud. & alii communiter, probatur, non tantum exemplis multorum proborum hominum, quæ videre est apud Justum Lipsium in *Monitis Politicis* l. 2. c. 11. Dekrium, & Raynaud *citt.* sed etiam ex Scriptura S. Sic Sara dixit Abraham: *judicet Dominus inter me & te. Gen. 16.* Sic David ad Saulem: *judicet Dominus inter me & te; & ulciscatur me Dominus ex te. 1. Reg. 24.* Item ex hac ratione: quia talis provocatio, debite facta, est appellatio ad Judicem superiorem & competentem, scilicet ad Deum, quando deficit Judex in Mundo inter homines, & est rogare, ut Deus aliquo Providentiæ aut Justitiæ suæ opere aperiatur (vel in hoc vel in altero Mundo, prout ipsi libenter) latentem veritatem, & oppressam vindicet innocentiam. Est quoque signum confidentis in conscientia sua animi, subindeque conducit, ut injuste suppressas salubriter terreantur, & ab injuria cessent. Habent quippe Judices, & alij, qui injustum gravamen inferunt, cur timeant ejusmodi provocaciones, ac illud auferant; audit enim Deus injuste oppressorum clamores, & vel in hac, vel adhuc gravius in altera vita vindicabit innocentes. Certè P. Drexelius in suo *Tribunali* l. 2. c. 3. affert omnino 24. tragica exempla, in quibus tales citationes ad Dei tribunal omnes suum effectum consecutæ sunt. Si verò Judex justam tulit sententiam, atque exequitur, ridere debet, non timere, tales provocaciones, vel citationes ad Dei tribunal, aut ad vallem Josaphat, uti & si justè repetis vel retines rem certò tibi debitam, licet adversarius supra animam tuam conjiciat, dicens fortè, ich gibts dir auf dein brinnende Seel 2c. Cur enim timeat mens conscia recti? cum Deus contra innocentem non tueatur temerè provocantem, sed potius hunc puniat ob temeritatem & indomitam passionem vel malitiam suam.

TITULUS XXXVI.

De Injuriis, & Damno dato.

SUMMARIUM.

1. 2. 3. Quid & quotuplex sit Injuria.
4. Quam inferre eam, & pati possint.
5. Quam pariat obligationem, & quas actiones.
6. Quibus & contra quos competant actiones injuriarum, & an infamant.
7. An teneatur injuriarum, qui objicit vel divulgat crimen vel delictum verum.
8. Quomodo cesset actio injuriarum.
9. An licita sit retorsio contra injuriantem.
10. Quid intelligatur per damnum dolò vel culpa datum.
11. 12. Indè oritur actio Legis Aquiliæ. Quid hæc sit. Et quam obligentur ex quasi-delicto.
13. Quænam actiones oriantur ex quasi-delicto.
14. A quo, & quando reparari debeat damnum datum.
15. 16. An datum ex culpa merè Juridica (vel quasi-

delicto) debeat in conscientia reparari ante sententiam Judicis.

17. 18. An saltem post sententiam Judicis.
19. Corollaria inferuntur.
20. Repressaliæ, & Pignorationes, an licitæ.

Quoniam delicta & excessus sæpe fiunt cum injuria alterius, quæ & ipsa inter delicta, nimirum privata, numeratur. *t. t. Inst. & ff. de Injur.* vel etiam cum damno, illa autem satisfactio, istud verò reparationem postulat, recto ordine post priores Titulos de Delictis varijs, purgatis vel non purgatis, subnectitur præfens de Injurijs & Damno dato.

§. 1.

De Injurijs.

Sciendum 1. Injuriam aliter à Theologis, & aliter accipi à Juristis: Theologicè est alieni juris violatio, seu actio vel omisio contra jus alterius: Juridicè sumitur potissimum tripliciter. 1. generaliter, prout opponitur juri, sive privativè sive contradictoriè, & in hoc sensu injuria dicitur *pr. Inst. & l. 1. pr. ff. b. t.* quidquid contra justitiam & æquitatem fit, vel jure non fit: omne enim, quod non jure fit, injuria fieri dicitur. *l. 1. cit.* sive dein fiat cum culpa, sive sine culpa. 2. specialiter pro culpa, uti in *Lege Aquiliæ*, & est, quidquid opponitur juri contrariè, atque sic etiam damnum contra *Leg. Aquil. cit.* datum comprehendit. 3. & huic loco propriissimè pro contumelia seu læsione honoris cum intentione injuriandi & contemptu; nam contumelia dicitur à *contemnendo*. Unde definitur esse delictum, quo alterius honor aut existimatio dolosè leditur, seu est delictum privatum dolò in contumeliam alterius commissum, quo nempe alterius bona opinio apud alios minuitur aut adimitur. per *l. 7. l. fin. C. h. t.* Germanicè vocatur *Verleumdung / Schmach / Unbild*. Notanter dixi, *dolosè*, vel *dolò*, h. e. cum intentione ac animo injuriandi, seu lædendi existimationem. *l. 3. §. 1. l. 5. C. h. t.* & quidem sine jure dicendi vel faciendi tale quid, quo læditur alterius honor aut existimatio. per *pr. Inst. & l. 1. cit.* Si ergo absit dolus seu animus injuriandi, vel jus adsit aliquid faciendi, licet indè sequatur dispendium honoris & existimationis alienæ, injuria non censetur illata. *l. 3. §. 3. l. 13. §. 1. & l. 33. ff. l. 5. C. eod. & l. 55. ff. de R. J.* Quare qui per jocum vel inconsiderantiam profert verbum alteri injuriosum: si concionator detonet in depravatos mores, & peccatores, in genere tamen, neminem in specie perstringendo vel indicando, acrius reprehendat: si parentes liberos, præceptores discipulos, domini famulos, mariti uxores, Superior subditos castiget verbis probrosis, vel etiam moderato verbere, scilicet corrigendi causâ, injuriam non faciunt; licet cautè utendum injurijs objurgationibus, quia per illas subditi faciliè exacerbantur magis, quàm emendantur, præsertim si in proferente notetur inordinata passio. Pariter nemini inferat injuriam Magistratus, si aliquid ordinet, vel præcipiat, quod pertinet ad Juris vel Justitiæ administra-

tionem, licet inde sequatur honoris & existimationis dispendium: neque qui contra testem velut infamem excipit in iudicio &c. l. 3. §. 3. l. 13. §. 1. l. 6. l. 15. l. 33. &c. ff. h. t. l. 5. §. fin. ff. ad L. Aquil. Porro per animum & intentionem etiam indirectam & virtualem injuriandi infertur injuria, si nempe scienter aliquid dicitur vel fiat, quod per se trahit læsionem honoris aut famæ alienæ, ut si quis personam honestam nitatur pellicere ad impudicitiam. l. 9. ff. h. t. vel alterum inebriet, ut exponatur ludibrio &c.

3 Sc. 2. Injuriam dividi in Verbalem & Realem. Verbalis est, si dictio, vel verbo contumeliosus, læditur alterius honor & existimatio, ut si alteri objiciatur, vel evulgeretur, defectus morum, quod sit fur, adulter &c. vel defectus naturalis exprobratur, quod sit spurius, claudus, gibbosus &c. si quis utatur verbis obscenis apud virginem, si cantet aut prælegat quidquam, quod alterius pudorem sugillat. l. 15. §. 5. 7. 21. 27. ff. eod. Huc revocari potest injuria scripta, quæ fit per scripturam, epistolam, item per carmen seu libellum famosum, ut vocant, quando nempe per scripturam omisso auctoris nomine crimen, historia, vel aliud in ludibrium, contemptum, vilipensionem, infamiam alterius cedens spargitur in vulgus. Realis autem, si factio, vel gestu, ut si quis alterum pulset, verberet, ejus domum vi introeat, alicui digitum medium, seu inter alios digitos compressum, ostendat, cornua alterius januæ affigat, aut aliquem aliter ludibrio exponat. §. 1. Inst. l. Cornelia §. pr. ff. eod. l. 15. §. 27. cit. Idem est, si alterum sputo conspurcet, manum leves adversus eum quasi verberaturus. Item si iudex non servato juris Ordine procedit vel aliquid statuit. l. 32. ff. eod. Si verba vel facta de se ex natura sua sunt contumeliosa vel probrosa, præsumitur dolus seu animus injuriandi, licet protestans vel ponens illa protestetur, si non facere vel fecisse animo injuriandi, v. g. alterum vocando furem, sed addens: salvo ipsius honore &c. l. 5. C. eod. arg. c. 54. in f. de appellat. cum sit protestatio contraria facto: nisi nempe sufficienter probet, abfuisse dolum: sicut vice versa, si verba & facta de se non sint contumeliosa vel probrosa, præsumitur dolus abfuisse, nisi contrarium probetur. Si consideratis omnibus maneat dubium, an adfuerit dolus, seu animus injuriandi, is tam parum est præsumendus, quam parum alias præsumitur delictum. per l. 51. pr. ff. pro Socio. l. 6. C. de Dolo malo. c. fin. de Præsumpt. Porro si per dictum aut factum læditur honor vel fama leviter, injuria Levis, si graviter, Atrox, appellatur: levitas autem vel gravitas desumitur vel ex conditione personæ injuriantis & injuriatæ: vel ex loco: vel ex tempore: vel modo: vel ex ipsis verbis aut factis. §. 7. §. 9. Inst. l. 7. §. fin. l. 8. l. 17. ff. h. t.

4 Sc. 3. Quamvis injuriam inferre non possint, nisi personæ doli capaces, ut aded infans, furiosus, amens, plene ebrius &c. non inferre censentur ob defectum doli. l. 3. §. 1. ff. eod. pati tamen possunt homines quicumque, etiam

rationis usu destituti. l. 3. §. 1. cit. quia & mortui. l. 2. §. 4. ff. eod. Nec interest, an quis patitur injuriam directè & in persona propria, vel indirectè & in personis sibi valde conjunctis, quæ in alicujus potestate sunt: sicut in familia tractatio uxoris in maritum, liberorum nundum emancipatorum in patrem, famuli in negotium vel servitio domini occupati &c. in domum Religiosi in Prælatum redundare censetur. l. 2. §. 6. Inst. l. 1. §. 3. §. 5. l. 15. §. 48. ff. eod. c. 21. de Sent. Excom. in 6. Unde & dictæ personæ in aliis læsæ permittuntur institvere actionem injuriarum. l. 41. ff. h. t. quamvis vicissim non permittatur uxori, si lædatur maritus.

Sc. 4. Ex injuria oriri in injuriante obligationem satisfaciendi læso in conscientia ut omnem sententiam per reparationem honoris aut famæ, utpote per iniquitatem ablatam in injuriato autem multiplicem actionem injuriarum, quarum prima est Criminalis, quæ læsæ petit, ut reus debite plectatur, nimirum extraordinariæ poenæ, vel corporis afflictivæ, vel multæ pecuniariæ Fisco applicandæ &c. §. 1. Inst. h. t. nisi injuria sit facta per libellum famosum; tunc enim determinata in Jure est poena capitalis. l. un. C. de famos. libell. innovata Constit. Penali Caroli V. art. 110. casu quo impingitur crimen capitale. Neque multum refert, an crimen, quod in libello objicitur, sit verum vel falsum; quamquam in casu veritatis non ordinariam, sed extraordinariam poenam statuere videatur Constit. Caroli. Extraditur poena ad illos quoque, qui libellum famosum, ab alio compositum, scripserunt, divulgaverunt, aut inventum apud se retinuerunt licet non ad illos, qui ab alio acceptum deliquerunt non animo divulgandi, sed privatum penes se retinendi, ut docet Menoch. de arbit. Jud. casu 203. n. 39. Telle autem Harprecht ad §. 1. Inst. h. t. n. 210. etiam libellimosi poena passim solet esse arbitraria. a. Civilis, eaque vel Pœnalis, vel rei Persecutoria Pœnalis oritur tum ex Jure Prætorio, vocaturque æstimatoria, quæ læsus petit, ut reus persolvat æstimationem injuriæ, quanti nimirum læsus æstimat honorem, dicendo v. g. quod maluisset amittere 100. florenos, quam hoc dedecus vel probum sustinuisse: & hanc poenam, præviâ tamen moderatiõe, si æstimatione videretur esse nimia, iudex tenetur ad judicare læso pro satisfactione. Et hæc actio, utpote Prætoris & Pœnalis, durat tantum per annum. Tum ex Jure Civili, nimirum ex Lege Cornelia, quæ vindicantur quedam injuriæ reales, ut si aliquis pulsetur, verberetur, aut domus ejus, in qua actu habitat, vi introatur. §. sed & §. 8. Inst. l. 5. pr. §. §. segg. ff. h. t. Tendit hæc actio vel ad æstimationem injuriæ, sed faciendam à Judice & adjudicandam læso, vel ad poenam pecuniariam fisco interdum, vel ad corporis afflictivam: et quæ perpetua, quia Civilis. Demum §. 3. actio rei Persecutoria (scilicet bonæ existimationis) vel æcantatoria, seu ad Palmodiam: est introducta tum ex Consuetudine tum Jure Bavarico tit. 2. art. 2. quæ læsus exigit, ut reus contumeliam

dicta recantet seu revocet, eaque injuste à se attentata judicialiter fateatur, atque sic læsam existimationem restituat. Est Perpetua, utpote ex consuetudine, quæ est species Juris Civilis, descendens, seu durat 30. annis. Porro si per convictum, contumeliam, aut opprobrium ipsa in morali æstimatione non fuisset læsa, saltem graviter, alterius existimatio, nulla videtur actio concedenda contra convitiantem &c. sed Christiana deprecatio, vel alia reconciliatio (quæ etiam in casu læsionis gravis suadenda est) sufficeret. Laym. lib. 3. tit. 3. p. 2. c. 7. n. 6. ut si tantum defectus corporis fuisset obiectus, v.g. gibbositas, lippitudo &c.

Dico 1. Actio injuriarum tam Civilis, quæ est pœnalis, seu æstimatoria, aut ex Lege Cornelia, uti & rei persecutoria seu ad Palinodiam, quàm Criminalis, competit læso contra injuriantem. 2. quamvis non conjunctivè seu cumulativè, sed disjunctivè, nempe alterutra, vel Civilis pœnæ persecutoria, vel Criminalis, licet in arbitrio læsi sit hanc vel illam eligere. 3. exceptâ tamen rei persecutoria, seu recantatoria sive ad palinodiam, quacum & aliæ actiones ad pœnam, seu Civilis seu Criminalis, cumulari possunt. 4. omnis autem actio injuriarum est personalis, unde neque hæredibus læsi competit (exceptâ probabilibus actione ad palinodiam) neque contra hæredes lædentis. 5. est famosa, seu inferens infamiam Juris illi, qui condemnatur tanquam injurians, nisi Judex reservet famam &c. actio tamen ad palinodiam non Juris (sed Facti) infamiam invehit de Jure communi, bene tamen de Jure Bavarico. tit. 46. art. 9. si recantatio imperetur à Judice, & tamen non reservetur. Pars 1. constat ex §. 2. §. 8. & 10. inf. l. 1. ff. eod. Palinodiam probat consuetudo. Pars 2. ex l. 6. ff. b. t. l. 14. ff. de accusat. quia tam Criminalis & publica, quàm Civilis privata, pœnam intentans, refertur ad eundem finem, nempe ad punitionem; his autem puniri idem delictum non convenit. Pars 3. colligitur ex §. 1. inf. Si quadrupes pauper. ubi dicitur, quod actiones, quæ tendunt ad diversos fines, cumulari possunt: sed actio ad palinodiam tendit ad restitutionem honoris per recantationem dicti contumeliosi, & sic est rei persecutoria, actio injuriarum alia verò ad pœnam, & est pœnæ persecutoria: ergo tendunt ad diversos fines. Confirmatur à pari: conditio furtiva, quæ tendit ad restitutionem rei ablata, cumulari potest cum actione furti, quæ tendit ad pœnam dupli vel quadrupli: ergo à pari. Favet Mynscent. 2. observ. 98. n. 10. Gail. l. 1. obs. 65. n. 5. & alii: dissentiunt tamen aliqui ea de causa, quod actio ad palinodiam vi consuetudinis sit iurrogata actioni injuriarum pœnali. Et hinc D. Christoph. de Chlingensperg. l. 4. tit. 4. inf. §. 15. dicit, se in praxi sæpe vidisse utrumque petitum, nempe pœnam & recantationem, nunquam tamen utrumque adjudicatum esse. Pars 4. ex §. 10. cit. quia descendit ex delicto, intendit pœnam, & sapit vindictam, quam moriens læsus præsumitur remisisse. Consonat l. 13. l. 15. §. 14. ff. eod. Actio ad palinodiam

Lib. V. R. P. Pichler.

ideo datur hæredibus injuriati, quia est rei persecutoria. Cœterum vi consuetudinis, Jure Bavarico tit. 46. a. 2. approbata, hodie passim ex injuria verbali tantum agi solet actione ad palinodiam, qua maxime suo honori consulit injuriatus. Pars 5. iterum solet probari ex §. 10. cit. Quod autem actio ad palinodiam de Jure communi non invehat infamiam Juris, eruitur inde, quia in nullo textu reperitur: quod verò infamiam Facti, exinde, quia apud viros honestos male audit, qui se ipsum mendacii arguere debuit. Infamia autem Juris non incurritur, si Judex fert sententiam in procuratorem, si conventus ante sententiam transigit cum injuriato autoritate Judicis, aut, si Judex, uti potest, & alicubi vi Statutorum debet, condemnando de injuria reservat famam. per l. 6. §. 2. §. 3. l. 13. §. pœna gravior ff. de his, qui not. infam. Pari modo infamia evitatur, si injuriatus remittit gratis injuriam. per l. non damnatos l. 8. C. ex quib. caus. infam. In Bavarica non tantum Judici cuicunque permittum est famam injurianti reservare, sed etiam, si causa injuriarum proposita adeò liquida non est, aut si nescitur, an non & injuriatus dederit causam injurianti, præceptum est actionem & processum injuriarum penitus tollere. Land. Diecht tit. cit. a. 10. Id quod praxis habet communis non solum apud rusticos & cives plebejos, quibus cavillandi & injuriandi libido frequentior est, sed etiam inter personas dignioris conditionis observatum est à nostra Facultate Juridica. Sic igitur pronuntiari solet: Soll der Beklagte umb so vil punctirt; & brigens beyde zu guten Freunden gesprochen und alles übriges ex officio aufgehoben seyn. D. Herman. Ant. de Chlingensperg de Differentiis inter Jus Comm. & Bavar. ad tit. & a. cit. pag. 164.

Quæres, an actione injuriarum teneatur, 7 qui crimen vel defectum verum obicit alteri, vel divulgat? R. 1. si crimen vel defectus est occultus, nec interest Reipublicæ, illud vel hunc detegi, tenetur hac actione, seu conveniri potest. Julius Clarus v. Injuria n. 15. ac alii multi; quia talis obicit vel vulgat injuste, & sic non sine dolo, in quo consistit substantia injuriæ; nam alter habet jus ad suam famam & honorem, quamdiu occultum manet ejus crimen vel defectus, nisi utilitas vel necessitas publica exigit revelationem. R. 2. Si verò interest Reipublicæ crimen vel defectum manifestari, uti est crimen homicidii, falsationis, furti, adulterii, defectus natalium &c. ne illo laborans promoveatur ad Prælaturam &c. & manifestetur in Judicio, manifestans non tenetur; quia non animò injuriandi, sed studio Reipublicæ, censetur manifestasse, nec æquum est, eum, qui nocentem infamavit, ob eam rem condemnari; quia peccata nocentium nota esse oportet, & expedit, ut ait l. 18. pr. ff. b. t. Secus, si manifestet extra Judicium, vel (in foro Canonico) si non præmittat manifestationi in Judicio admonitionem secretam, quam exigit Lex charitatis, ubi ea creditur suffectura ad aver-

de 22

ten

tendum alterius damnum. P. Wiestner *h. t.*
n. 13. 14.

8 Dico 2. Adio injuriarum tollitur vel cessat
1. morte tam injuriantis quam injuriati, si ante
mortem lis non fuit contestata. *l. 13. pr. ff. h. t.*
nisi per injuriam simul datum sit damnum;
istud enim sibi refarciri etiam ab hæredibus per
injuriam damnificantis, quantum permittunt
hæreditatis vires, petere potest damnifica-
tus, & ejus hæredes. *c. 5. de Raptor. c. fin. de se-
pult.* 2. lapsu unius anni. *l. 5. C. h. t. excepta*
tamen actione injuriarum Civili, quæ descendit
ex Lege Cornelia, item rei persecutoria
seu recantatoria, a que ortæ ex libello famo-
so; quæ sunt perpetuæ, & primum præscrip-
tione 30. annorum extinguuntur. 3. satisfac-
tione pro illata injuria. *l. 17. §. 6. ff. eod.* 4. trans-
actione, vel pacto. *l. 11. §. 1. ff. eod.* 5. condo-
natione expressa. *l. 17. cit. §. 12. arg. c. 12. de*
For. Comp. ubi adverte, filium familias, vel Re-
ligiosum, invito patre, vel Superiore, non pos-
se injuriam, vel potius actionem injuriarum
remittere, quamvis vicissim pater loco filii fa-
miliæ, etiam invito, possit remittere. per *d. l.*
17. §. 12. nisi filius sit eminentioris conditio-
nis, quam pater. 6. condonatione vel remis-
sione tacita. *§. fin. Inst. §. l. 11. §. 1. ff. h. t.* ut
si injuriam passus non statim & in continenti
eam revocavit ad animum, quando potuit,
subridendo, aut signa dando, se non agrè fer-
re, vel, si initio quidem se offensum ostendit,
dein verò amicitiam cum offendente restau-
rat, familiariter cum eo agit, sponte cum ipso
conversatur, ad convivium invitat, vel aliud
speciale commune, v. g. salutatio obviantis
non sufficit) charitatis signum eidem exhibet.
Ubi etiam nota, quod per hoc, quod injuria-
tus postea suscipiat Sacramentum Pœnitent-
iæ & Eucharistiæ, censetur quidem injuriam
remisisse, at non, ut aliqui putant perperam,
actionem injuriarum, etiam Criminalem. 7.
retorsione, quæ nihil est aliud, quam propul-
satio injuriæ verbalis in ipsum injuriantem
propria auctoritate & in continenti facta, v. g.
si voces eum mendacem, vel dicas, eum men-
tiri ut furem vel latronem, aut esse talem,
qualem te esse asserit, ac tamdiu habendum
pro tali, donec objectum crimen probaverit;
sic enim defenditur honor, & infamatio evita-
tur. Verum de hac

9 Quæres, an Retorsio sit licita, ac fieri possit
absque nova injuria adversus injuriantem? &
est licita, si habeat has condiciones. 1. si læsus
es injuria verbali; nam infligenti aliam non
potes reddere aliam, nisi plures timendi cau-
sam habeas. 2. si fiat animò te defendendi, &
propulsandi injuriam. 3. si fiat in continenti,
seu statim, ac fieri potest, moraliter loquendo;
si enim absenti illata fuisset injuria, posses post
aliquod intervallum temporis, ubi rescisti, re-
torquere vel scriptò, vel coram Notario cum
testibus. 4. si observetur moderamen incul-
patæ tutelæ; quod non observares, si objiceres
crimen longè gravius, vel longè diversum ab
eo, quod tibi objectum est, nec serviens ad mi-
nuendam vel tollendam injuriam tibi illatam;

si injuriam verbalem reali, v. g. verberibus
injuriam privativam tibi illatam publicè affi-
scheda retorqueres &c. De Jure Bavariæ. Tit.
96. a. 6. §. 7. injuria stante pede, si præsentis,
& si absenti illata est, intra mentem faciendū;
nec sufficit præcisè dicere, alterum mentiri,
sed aptis in adversarium verbis transiendi de-
bet. Ratio Responsionis est; quia suum hono-
rem defendere, ac injuriam repellere, cuius
permisum est. *arg. l. 3. ff. de J. & J.* & suum
animi dolorem, quem quis ex recenti tenet
injuria, temperare difficillimum. *l. 39. §. 1. ff. de*
L. Jul. de adult. Oppones. Jus detractionis tan-
tum datur adversus injuriam turpem, vel
præsentem, non præteritam, alias enim non
vindicta privata: sic non licet repetere
eum post intervallum aliquod, qui te percu-
sit. 12. Esto, quod hoc regulariter verum sit
injuria Reali; in Verbalis tamen, quæ more
moraliter, postquam verba physice prætere-
runt, & præsens censetur, nisi retorsione, vel
post morale intervallum, postquam innotuit
tollatur suspicio de objecto crimine etiam
dientis, vel Judicis auctoritate extimatur. De
retorsione & tota materia de Injuris rectè
consultatur Harpprecht ad *b. t. in Inst.*

§. 2.

De Damno dato. Ubi etiam de Re- pressalijs, & Pignorationibus.

Sciendum 1. per damnum datum hic, vult
Inst. Digest. & Cod. ad Legem Aquiliam, non in-
telligi illud, quo quis cum suo lucro nocet al-
teri, uti fit per furtum, rapinam, viros, de quibus
egimus in suis Titulis, sed tale damnum,
quod alteri voluntariè quidem, & per injuriam
sive formalem sive materiale, inferitur, ut
ne inferentis lucro vel emolumento, ut si res
aliena corrumpatur, deterioretur, destruetur,
v. g. ædes incenduntur, animal occidatur, aut
vulneretur, vestes lacerentur &c. si vero de illis
fiat dolo verò, seu animò nocendi factis manife-
stò, vel dolo præsumptò, seu ubi ex indicis val-
de verisimilibus & conjecturis talis animus in-
tervenisse censetur, uti fit in culpa lata & latro-
re, ut vocant, sive ex culpa Theologica, quæ con-
tinet peccatum coram Deo, sive mere Juridica,
quæ non est conjuncta cum peccato coram
Deo, v. g. propter defectum advertentie ad
Legem Dei vel obligationem in conscientia in
aliquid faciente aut omittente, ex quo oritur
alteri damnum, seu dein illa culpa Juridica
fuerit, levis, seu levissima, sive denique ex causa
fortuito, quando damnum alterius, ex actione
vel omissione secutum, prævideri, aut evitari
nec potuit, nec debuit. Quid sit culpa Juridica,
lata, levis, & levissima, explicavi ad tit. 31.
de Pactis in lib. 1.

Sc. 2. Sicut damnum ex vero delicto, cuius-
rum dolo vel culpa propria, ad quod reparan-
dum media & actionem suppeditat famola Lex
Aquilæ, dari potest, ita quoque dari potest
quasi delicto, videlicet ex imperitia, vel alieno
facto, non proprio dolo, vel culpa, & tunc
damnum passio succurrunt Leges Noxales.

quasi delicto obligantur ad reparationem damni secundum Leges. 1. Judex male judicans per imperitiam vel errorem, licet bona fide & sine culpa processerit; praesumitur enim, vel potius fingitur à Jure culpabilis in eo, quod vel ipse rem non satis discussit, vel peritiores, cum potuisset, non consulerit. 2. Pater familias, seu caput domus vel familiae, vel habitator alius, si ex canaculo, aut alia parte domus ejiciatur vel effundatur aliquid in locum, per quem homines coire solent, & trans-euntium aliquis fuerit inde laesus vel in persona, vel in vestibus, vel in rebus suis: licet enim caput, vel habitator domus de ejectione, vel effusione, nihil sciverit, delinquere tamen praesumitur, vel potius fingitur, quatenus non sufficienter cavet, ne quid cum alterius detrimento deiciatur, vel effundatur. 3. Ille, qui in loco, ubi passim & vulgo fit iter, aliquid posuit vel suspendit cum periculo, ne, si forte ceciderit, praetereuntibus, aut ponē consentientibus noceat: auctor enim hujus positionis vel suspensionis censetur non adhibuisse debitam cautelam. 4. Caupo, Stabularius, & Nauta, seu Rector navis, si in ejus caupona, stabulo, aut in navi, per famulos aut inquilinos illius, viatoribus, vel vectoribus, damnum inferatur per furtum aut aliud malefactum; quamvis enim exercitor, seu qui cauponam, stabulum, vel navim exercet, damni conficius aut particeps non sit, in eo tamen praesumitur culpabilis, quod fidem famulorum & inquilinorum non accuratius exploraverit. 5. Dominus, vel possessor servi proprii dicti, uti & animalis, si servus, vel animal contra naturam generis (ut si equus sibi blandientem calce percussit; tunc enim censetur calcitrosus) alijs nocuit; quia dominus (aut ille, qui fuit possessor tempore actionis natae) censetur, vel fingitur, servum vel animal non debite custodisse. Habentur haec pr. §. 1. 2. §. fin. Inst. de obligat. quae ex quasi-delicto. t. t. Inst. §. l. 1. §. 1. ff. si quadrupes pauperiem fecit. dicat. Opones. Medicus, Advocatus, & artifices, si inferant damnum ex imperitia, tenentur ex vero delicto & culpa. per §. 7. Inst. de L. Aquil. ergo & Judex imperite judicando damnum inferens. §. N. Conf. quia imperitia solum in illis aequiparatur culpae propriae & delicto, qui artem profitentur, uti est Medicus &c. uti explicatur l. 132. ff. de R. J. non autem in Judice, qui artem non profitetur, sed publica auctoritate constituitur, etiam invitus: & hinc non condemnatur imperite judicans in totum damnum, sed solum in id, quod aequo Judici videbitur. l. ult. ff. de Extraord. cognit. qui vero conveniuntur ex Lege Aquilia, condemnantur in totum damnum.

12 Sc. 3. Ex damno saltem gravi & notabili, per dolum, aut culpam quancunque, etiam tunc Juridicam, imò & levissimam saltem commissionis (modò ista extra contractum; in quo non praestatur culpa levissima, fuerit causa damni, ut habet melior cum Stryckio in Usu Mod. Pand. tit. ad L. Aquil. §. 14.) oriri pro foro externo actionem Legis Aquiliae (sic dicitur,

quia ab Aquilio Tribuno plebs constituta est) qua petitur non tantum aestimatio rei in statu praesenti, seu quanti aestimatur damnum tempore, quo illatum est, refarcienda (si occisum est animal ex ijs, quae gregatim pascuntur, ut oves, boves, porci) valuit intra totum retro annum, sed etiam (si tale animal fuit solum vulneratum, vel aliud animal occisum, quod gregatim non pascitur, uti canes, ferae, vel in alia re inanimata damnum est illatum) quanti plurimi intra proximos 30. dies valuit. Adeoque actio Legis Aquiliae non est praecise rei persecutoria, sed etiam aequaliter poenalis. t. t. Inst. ff. §. C. ad L. Aquil. Quamquam hodie in praxi non amplius aestimetur damnum secundum id, quod res destructa vel deteriorata valuit antecedenti tempore, sed juxta statum praesentem, quo datum est damnum, adeoque actio tantum datur hodie ad simplum, non vero ad quanti plurimi, uti testantur Bruneman. Lauterbach. Schneidevvin. Stryck. lo. cit. §. 2. & alij communiter; licet habeatur ratio sumptuum & impensarum in curationem hominis vel animalis occisi aut vulnerati factarum, vel operarum propterea cessantium. c. 7. c. 8. h. t. l. 7. pr. l. 21. §. ult. ff. ad L. Aquil. l. 3. ff. Si quadrupes. Dolor vero, quem per injuriam vulneratus vel percussus sustinere debuit, de Jure non aestimatur. arg. l. 3. cit. proinde pro illonihil adiudicatur. Competit haec actio, utpote rei persecutoria, omnibus & solis illis, quorum propter jus reale vel dominium aut usumfructum rei interest, damnum non fuisse datum. l. 11. §. 6. 9. §. fin. ad L. Aquil. item contra damnificantem, & vel physice vel moraliter efficienter cooperantem ad damnum, non vero contra haeredes illius: §. 9. Inst. l. 23. §. 8. ff. eod. quia descendit ex delicto sterili, ac tali, ex quo ad haeredes nihil defertur. Excipe, nisi damnum esset datum dolo vel per culpam Theologicam; tunc enim juxta vires hereditatis tenerentur quoque haeredes damnificantis, saltem de Jure Canonico. c. 5. de Raptor. c. fin. de sepult. Quia vero contra haeredes damnificantis non datur, ideo ex parte Rei conventi haec actio à D. Gletle Jurisprud. terrib. p. 2. c. 4. §. 5. n. 2. recte appellatur Poenalis. Est autem Perpetua, quia Civilis.

Sc. 4. Ex quasi-delicto varias nasci actio. 13 nes: & quidem 1. contra Judicem ex imperitia male judicantem datur actio de Syndicatu, vel male judicati, vel actio in factum, qua convenitur, ut laeso tantum praestet, quantum Judici superiori aequum fuerit visum. l. ult. cit. l. ult. C. de pen. Jud. qui male. 2. contra patrem familias vel habitatorem domus, ex qua aliquid alijs noxium à quocunque inquilino, etiam hospite & extraneo, fuit ejectum vel effusum, actio dejecti vel effusi, qua petitur duplum damni illati, & si homo inde fuit vulneratus, impensae curationis, atque compensatio operarum cessantium, si vero occisus, 50. aurei. §. 1. §. 2. Inst. de Oblig. quae ex quasi-del. l. 1. §. l. fin. ff. de his, qui effud. 3. contra ponentem vel suspendentem aliquid cum periculo committentium actio positi vel suspensi, vel actio in factum, qua

convenitur, ut *re*. aureos persolvat. §. 1. *Inst.* cit. l. 5. §. 6. ff. qui effud. 4. contra cauponem, stabularium, & nautam actio in factum, ut duplum præstet illius, quod viatoribus, hospitibus, vectoribus ex damno in caupona &c. & famulis, vel operariis cauponis &c. caulato abest de rebus suis. l. fin. ff. Nautæ, caupon. stabular. 5. contra dominum animalis irrationalis, quod alteri damnum intulit, actio quadrupedaria, & quidem directa, si animal quadrupes & mansuetum nocuit. l. 3. ff. Si quadrupes pauper. Si verò animal bipes, vel bestia per se fera, at cicurata & custodia hominis coercita, utilis. l. 4. ff. eodem. Idem est, si servus propriè dictus damnum dedit. Hæc actio eo tendit, ut vel æstimatio damni, relata in tempus, quo datum est, compensetur, vel animal damificans noxæ dedatur, h. e. actori relinquatur in damni compensationem, prout Reus conventus elegerit, cum resarcitione impensarum in curationem, & operarum omisarum. *pr. Inst.* l. 1. l. 3. ff. eod. Hujusmodi damnum à bruto animali illatum Jura non vocant damnum, quia damnum, quod compensari debet, videtur inferendum esse per injuriam, cujus inferendæ bruta non sunt capacia, sed appellatur pauperies. Plura de his Civilistæ. Nos advertimus, has Leges Noxales esse justas, quia sunt inducæ ex fine boni publici, ut homines reddantur accuratiores ad damna aliorum impedienda. Utrum verò hæc, uti & lex Aquilia, ante sententiam Judicis obligent in conscientia ad resarcitionem damni illati ex quasi-delicto, aut per culpam merè Juridicam, ardens est controversia, quam hic decidemus.

14 Dico 1. Certum est, damnicantem dolo malo obligari in utroque foro, & in conscientia ante omnem sententiam, ad reparationem damni. 2. uti & si damnum est datum ex culpa non Juridica tantum, sed etiam Theologica, saltem gravi. 3. contra datum casu merè fortuito, nec in interno, nec in externo per se ex obligatione reparandum esse. Partem 1. omnes, 2. dam ferè omnes amplectuntur, eo quod Jus Naturale, & Justitiæ Commutativæ natura, non Lex Aquilia, damni formaliter injustè dati reparationem exigat. Pars 3. æquè certa videtur, quia nec Jus Naturale pro foro interno, ubi nulla est culpa coram Deo & in conscientia, nec Jus Positivum pro foro externo adstringit. *per c. un. de Commodato. l. 1. §. 4. ff. de O. & A. l. 6. C. de Pignorat. act.* Adeoque res perit domino, nisi nempe aliquis specialiter ex pacto se obligasset ad damnum fortuito secutum, vel in re aliena restituenda culpabilem moram, quæ fuit causa damni casu fortuito dati, commississet.

15 Dico 2. Damnum ex culpa merè Juridica datum (idem est à fortiori de quasi-delicto, si inde accidat alteri damnum) reparandi obligatio neque de Jure Positivo datur in conscientia ante sententiam Judicis. v. g. si rem alterius ex oblivione relinquant in publico, & illa pereat, vel per imprudentiam fortè perdas illam, frangas &c. si famulus ad ignem ob dormiscens causam dedit incendio &c. Ita com-

munior & verior cum Innoc. Molin. Laym. Lug. Haunold. to. 1. tr. 2. num. 178. D. Chiff. de Chlingenfperg *Inst.* ad L. Aquil. §. 9. contra Angel. Panorm. Covarruv. Zzi. & Arnold. Rath *tract. de damno n. 34.* Probatur 1. De Jure Naturali non est obligatio in conscientia, quia nec datur ex *re* accepta, cum hoc damnum non sit lucrosus, nec ex *injuria* acceptione, quia peccatum in conscientia & formale non est commissum: Jus autem Positivum nullibi satis clare exprimit obligationem in conscientia ante sententiam Judicis, quamvis tribuat actionem pro foro externo: ergo nec de Jure Positivo datur obligatio in conscientia; nam contra eum, qui legem dicere potuit apertius, facienda est interpretatio. c. 57. de R. 7. in 6. Et in obsequium, quod minimum est, sequimur: atque in dubiis, nigniora preferenda sunt. l. 9. §. 6. 192. ff. eod. *Inst.* Lex 2. C. de L. Aquil. satis clare insinuat, non nisi post sententiam debere damnum culpa Judicis datum reparari, & resarcitionem accipi posse, dum ait, *competentis Judicis auctoritate consequeris* - - - *Judicis curâ impetrabis* - ergo Lex Aquilia ante Judicis sententiam non intendit obligare ad reparationem damni. Confirmatur. Praxis & communis hominum persuasio optimè interpretatur Leges, adeoque Lex Aquiliam: sed praxis & communis persuasio fidelium habet, quod nemo facile resarciat damnum sine culpa Theologica datum, vel sibi persuadeat, se obligari ad id, ante sententiam Judicis; quis enim sibi scrupulum facit, si antea non resarciat? Prob. 2. Lex Aquilia, & Leges Noxales, si ante sententiam obligarent in conscientia ad reparandum damnum, essent nimis arduæ, consequenter magis noxiæ quàm utiles, siquidem spectat hominum fragilitate, ignorantia, oblivione, inadvertentia &c. pronissimum est vel per se vel per suos famulos, aut animalia &c. damnum alijs inferri vel omissionem vel actione aliqua, coram Deo non culpabili; ex altera verò parte difficillimum, damnum, sine omni culpa coram Deo datum, & ex quo nullum acquilicum est lucrum, resarcire expoliando se ipsum rebus proprijs; & hinc obligatio hæc passim negligenter cum multiplici animarum dispendio: ergo Legislatores humani vel non potuerunt (cùm in ipsorum potestate non sit, leges ponere communitati magis noxias quàm utiles) vel saltem non voluerunt istam obligationem in conscientia ante Judicis sententiam imponere: præsertim cùm consequantur satis finem suum, qui fuit homines reddere accuratiores in cavendis alienis damnis, per hoc, quod dederint læsis actionem, & Judices obligarint ad præcipiendam resarcitionem per sententiam: ergo planè verum esse videtur, quod ex D. Gletle notavimus, prædictas Leges ex parte Rei, seu lædentis, esse merè penales, & ante sententiam non obligare ad reparandum damnum. Prob. 3. damnum, sine omni culpa Theologica datum & sine advertentia ad culpam coram Deo, est involuntariè & quasi casu fortuito datum, non minus, ac si datur in amente, furioso &c. ergo coram Deo & in

conscientia non datur obligatio refarciendi, & æquè parùm, atque si ex casu fortuito, vel ab amente detur damnum.

Porro assertionem intelligo non tantùm de culpa levi, sed etiam de lata, si sit merè Juridica, & cum peccato saltem gravi injustitiæ in conscientia (quod tamen fortassis ordinariè non contingit) non conjuncta; ut si res alienas, quas bona fide credidisti esse tuas, prodigè assumpsisses, aut in pueritia scienter quidem & voluntariè, at ex juvenili levitate, alium damnificasses, non apprehendens, tuam actionem esse Theologicè malam, sed solum politicè, & poenæ subiectà, si deprehendereris. Idem intelligo de levissima quoque culpa, conformiter leg. 44. pr. ff. ad L. Aquil. Quæ autem de culpa merè Juridica modò dixi, intelligenda quoque veniunt de culpa eadem in contractibus commissà, in quibus præstari debet culpa Juridica, seu levis aut levissima, seu lata, quæ non est conjuncta cum culpa Theologica.

16 Oppones 1. Lex justa in foro externo est etiam justa in foro interno: sed Lex Aquilia & Leges Noxales sunt justæ pro foro externo: ergo & pro interno: ergo obligant in foro conscientia interno per se & immediatè ante Judicis sententiam. 2. Leges, quæ concedunt actionem in factum, ex quo damnum, licet materialiter tantùm injustum, alteri est secutum, non sunt poenales, sed rei persecutoria; cum cuilibet factum suum nocere debeat, non alteri: & alteri per alterum non sit inferenda iniqua conditio. l. 74. ff. de R. J. atque convenientius sit, illum potius sustinere damnum, qui commisit culpam, licet Juridicam tantùm, quàm qui sine omni culpa damnum est passus: ergo. 3. Non modò Leges Civiles, sed etiam Jus Canonicum vult compensari damnum ex culpa merè Juridica datum, utl in c. 2. 3. 4. 5. b. t. Sed Jus Canonicum obligat in conscientia ante omnem sententiam. 4. In c. fin. eod. satis clarè exprimitur obligatio in conscientia; dicit enim textus, eum non excusari, cujus imperitià, vel negligentia damnum est datum, & solum illum excusari, qui, ut damnum non accideret, de contingentibus nil omisit. Confirmatur: In d. c. & Legibus Civilibus non fit discrimen inter culpam Juridicam & Theologicam, sed generaliter culpà datum damnum jubetur compensari: ergo nec nos debemus distinguere. R. ad 1. dist. illatum: ergo obligant in foro conscientia ad aliquid, nempe ad id, ad quod volunt obligare in foro conscientia, quod est, ut Judex instituta actione condemnet ad refarcitionem damni, & ut condemnatus refarciat. C. immediatè, absolutè, & independentè à sententia Judicis ad refarcitionem damni condemnante. N. Illatum; nam ad hoc vel non potuerunt, vel saltem non voluerunt obligare, partim quia hanc obligationem clarè non expresserunt, consequenter in dubio non asserenda est obligatio, & recessus à Jure Naturali. arg. l. 47. ff. de Obl. & Act. partim quia communior Doctorem, communis hominum persuasio, & ipsa praxis non agnoscit hanc obligationem, partim quia usus declarat, dictas Leges, licet

fortè (quod tamen verum esse non cenfeo) intendissent aliquando obligare in conscientia directè, immediatè, & absolutè, non esse receptas in tali rigore. Sunt ergo vel ex se, utl verius esse puto, vel ex usu & communi persuasione quoad damnificantem Leges poenales, quales sunt aliæ Leges merè poenales, Venationem &c. prohibentes; in quibus proinde fieri potest retorsio argumenti. Ad 2. dist. Ant. Non sunt poenales, sed rei persecutoria, ex parte damnum passi. C. Ant. ex parte inferentis, saltem de facto. N. Ant. Convenientius quidem est, ut is ferat damnum in foro interno, qui intulit per culpam Theologicam, vel per Juridicam quidem, si Leges id præcipiant ante sententiam; non verò, si culpa merè Juridica fuit commissà, & propter hanc solum Leges non imperant refarcitionem ante sententiam; utl revera non imperant; quod ostendimus. Ad 3. Jus Canonicum, ubi loquitur de culpa merè Juridica, cum clarè non exprimat obligationem in conscientia ante sententiam, censetur sequi Leges Civiles, ac tantùm tribuere actionem, & hac mediante, ac sententia Judicis interveniente, ad refarcitionem damni obligare. Ad 4. Ibi vel est sermo de culpa Juridica lata, quæ est conjuncta, utl ordinariè solet esse, cum peccato in conscientia, quia textus subdit, nec ignorantia te excusat, si scire NB. debuisti, ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contingere: vel si de culpa merè Juridica sermo sit, non tamen satis clarè videtur textus exprimere obligationem ante sententiam; quia non dicit, nulla ignorantia, nulla imperitia, nulla negligentia te excusat; ne condemnet, quem Jus Naturale & Divinum, imò & Civile, non condemnat. Ad Confirmat. Imprimis c. fin. cit. satis distinguit, quia dicit, si scire debuisti. deinde rationes nostræ satis evincunt, distinctionem necessariò esse faciendam inter culpam Theologicam & Juridicam.

Dico 3. Datur tamen probabiliùs obligatio in conscientia post sententiam Judicis ad reparandum damnum ex culpa merè Juridica, vel quasi delicto datum. Adeoque Lex Aquilia & Leges Noxales mediatè, & conditionatè, si nempe Judex instituta actione, quam dant dictæ Leges (non verò immediatè & absolutè) condemnet, obligant ad refarciendum in conscientia damnum, ferè sicut Leges poenales ad poenam. Ita communior & verior cum Molina tr. 2. d. 698. n. 5. 6. & plerisque prioris Assertionis Patronis contra Rebell. P. Krimer, P. Haunold. P. Schmier. de delict. p. 3. c. 1. n. 90. quibus favent, ut audio, in suis Manuscriptis celebres Romanæ Theologiæ Professores P. Nicol. Martinez, & P. Angel. Alemani, utl & plurimi Legistæ, ac inter hos mei Domini Collegæ omnes, quod scio. Isti, saltem P. Haun. & P. Schmier, fatentur quidem, post sententiam dari obligationem in foro conscientia, sed non pro foro conscientia, h. e. ita ut, quando Judex secundum Legem Aquiliam & Leges Noxales, quæ juxta ipsos fundantur in præsumptione culpæ Theologicæ, cujus absentia non satis probari potest, re-

parationem damni imperat, huic quidem præcepto parendum sit, si absque scandalo decernari nequeat, occultam tamen compensationem facere postea sit licitum. Vel contentundunt, obligationem reparandi in conscientia, si detur post sententiam, jam antecedenter fuisse datam. Probatur autem nostra Assertio 1. Lex Aquilia, & Leges Noxales, sunt rationabiles & justæ, utpote fundatæ in bono publico, ut homines reddantur cauti, ne aliis noceant vel per se, vel per suos, etiam animalia: ergo sententia secundum has leges lata etiam est justa: sed sententia justa & secundum Leges lata obligat in conscientia; cum Jus Naturale exigat, ut pareatur Judici justè & secundum leges imperanti, uti patet etiam in sententia Judicis poenam juxta leges poenales infligentis. Itaque dictæ leges obligant in conscientia conditionatè, si Judex instituta actione condemnet culpæ Juridicæ reum, vel obligant mediatè seu mediante sententia. Prob. 2. Si post sententiam non daretur obligatio, nec Judicium auctoritas esset satis firma & efficax, nec Legum finis sufficienter obtineretur; quia non obstante Judicis sententia & præcepto posset absque peccato non fieri reparatio damni dati, vel, si fieret, licita foret occulta compensatio, atque sic Judicium redderetur elusorium, & efficaciter non fieret, quod Leges justæ intendunt: quod repugnat Juri Naturali.

18. Oppones 1. Lex Aquilia fundatur in præsumptione culpæ Theologicæ: ergo, ubi nulla intervenit culpa Theologica, nec sub conditione sententiæ Judicis, vel ea mediante, obligat dicta Lex, utpote nitens supposito falso; cum præsumptio debeat cedere veritati. *Antec. prob.* tum ex eo, quia Lex Aquilia loquitur de damno injuria dato. *pr. ins. §. l. 3. ff. ad L. Aquil.* injuria autem supponit culpam Theologicam; tum quia Lex Aquilia non stringit amentes, furiosos, infantes, si damnum inferant: cujus rei ratio alia non est, quam quòd doli & culpæ Theologicæ capaces non sint: ergo. 2. Lex Aquilia, uti & Leges Noxales, non dant actionem contra eum, qui casu merè fortuito intulit damnum: sed damnum sine culpa Theologica datum censetur esse datum casu fortuito, utpote inscienter, indeliberatè, involuntariè datum. 3. Sententia Judicis nō potest esse majoris ponderis & efficacis, quam sint Leges; sed Lex Aquilia & Leges Noxales juxta nos non obligant in conscientia ad reparationem damni, imò non possunt obligare, cum Jus Naturale non obliget, ubi nulla est culpa Theologica, Humanæ autem Leges contra Jus Naturale nihil possint: ergo nec sententia Judicis obligare potest. 4. Vel sententia, secundum præfatas leges lata, est justa, vel injusta: si injusta, utique non obligat: si justa, jam supponit Jus Naturale in læso, quo exigit vel exigere possit reparationem damni, & non primum confert: ergo, si in conscientia datur obligatio reparandi damnum post sententiam, hoc ipso datur ante sententiam; quod prius negavimus. R. ad 1. *N. Ant.* Ad

probationem: Lex Aquilia loquitur quidem de damno, quod datur per injuriam, et Theologicam, non Theologicam: injuria in sensu Juridico seu Juridica est omne id, quod juramento fit, vel quod nullo jure fit. *pr. ins. de injur. §. 2. Inst. §. l. 3. ff. ad L. Aquil.* seu citra vel contra jus alterius, sive deinde culpa Theologica seu advertentia ad peccatum coram Deo cedat, sive non. Amentes, furiosi, infantes, & alii non capaces doli, ideo non possunt conveniri ex Legge Aquilia, quia nec illi legem cavenda damna aliena, quam illa lex vult ac cuere, adeoque nec culpæ & injuriæ Juridicæ capaces sunt. Ad 2. *dij. min.* est datum casu Theologicè fortuito. *C. Min.* Juridicè fortuito, quando est datum injuria vel culpa merè Juridicè. *N. Min.* Quamvis autem nec ante nec post sententiam aliquis obligari possit, conclusa conventionione speciali &c. ad præstandum casum tam Juridicè quam Theologicè fortuitum, potest tamen per sententiam Judicis imponi obligatio ad præstandum casum naturaliter fortuitum, & ad reparandum damnum non sine culpa Juridica, vel quasi-delicto datum. Ad 3. Sententia Judicis, reparationem damni, ex culpa Juridica vel quasi-delicto dati, imperantis omne suum robur & vim habet à Legge Aquilia & Legibus Noxalibus sub conditione, si Judicis auctoritas & sententia accesserit, obligantibus ad reparationem, adeoque sententia non est propriè majoris ponderis, quam sint Leges, sed tantum positio & purificatio conditionis, ut legum obligatio fiat absoluta. Vel Judex tantum exequitur, quod leges volunt sub hac conditione, si Judex ad reparationem, uti debet, condemnet. Interim dictæ Leges nihil statuunt contra Jus Naturale, præceptivum vel prohibitivum, sed tantum præter illud, seu imponunt mediante sententia Judicis obligationem, quam Jus Naturale non imposuit determinatè, uti fit in plerumque aliis Legibus merè Humanis, imò in omnibus. Ad 4. dico, sententiam esse justam, utpote secundum Leges latam; propterea tamen non supponit Jus jam absolutum in læso ad exigendam reparationem damni, sed primum tribuit. Jus enim Naturale, uti & Lex Aquilia ac Leges Noxales solum obligant ad reparandum damnum sub conditione, si jubeat legitima potestas.

Ex dictis infero 1. damnificatum ex culpa Juridica vel quasi-delicto alterius non possit ante sententiam, & extra viam Juris, stipulari ex bonis ejus, per quem, vel per cujus homines aut animalia damnum est passus, reparationem illius querere. 2. nec ei licitum esse aliena animalia in agris, vel segete, deprehensa interficere, includere, vel eis damnum inferre; quia ipsi competit ordinarium Jus remedium adversus dominum, ut reparet damnum. Abigi proinde debent animalia sine domino, vel dominus moneri, ut recipiat. *l. 3. ff. ad L. Aquil.* Si tamen inclusio fieret præcisè, ut veniatur in cognitionem domini, vel ut recepta passim consuetudo permittit esse Rubei ter decif. 5. Maxio, D. Verloheret d. de jure

pecor. § de pauper. n. 3. cum Jure Bavarico tit. 27. a. 7. 8. quasi pro pignore, usquedum dominus satisfaciatur pro damno, licet fieret. 3. damnificanti, si post sententiam Judicis reparavit damnum, non posse occultam facere compensationem ejus, quod solvit; quia solvit, quodolvere debebat in conscientia. 4. eundem tamen, si damnum est datum ex ejus quasi delicto per hominem, v. g. domesticum, posse ab isto domestico repetere, quod solvit. per l. r. seqq. ff. de his, qui effuder.

20 Dico 4. Repressalia, quæ vox barbara est, Græcè *Androlepsia*, Latine *pignorationes*, Germanicè *Wandlung ein beweglich eingethanes Unterpandt* dicuntur, & nihil aliud sunt, quam si res & bona alicujus, vel ipsa persona, capiuntur pro delicto aut debito alterius generaliter loquendo sunt illicitæ, siue fiant à Principe vel Republica per litteras, per quas subditis aut militibus suis injustum damnum passis dat potestatem invadendi terras eorum, qui damnum intulerunt, & occupandi bona incolarum, etiam innocentium, in compensationem damni: siue à Nobili vel Statu Imperij subditos alterius Nobilis vel Statûs, eorumque bona mobilia, ob litigiosam jurisdictionem vel possessionem alicujus juris, capiente vel in pignus accipiente: siue à privatis hominibus erga privatos, eorum bona occupando in compensationem damni sibi illati ab eorum domesticis, vel animalibus; vel quando quis turbat alienam possessionem, & captis pignoribus sibi ipsi compensare damnum intendit. Sed si à privatis vel Nobilibus fiant, præsertim ob turbatam jurisdictionem vel possessionem, vel ob illatum damnum, potius Pignorationes, quam Repressalia appellantur, licet ambæ in c. vi. b. t. in 6. confundantur. Assertio probatur ex c. un. cit. l. i. §. 4. ff. uti possidetis. Nov. 52. c. 1. ubi iniurijs annumerantur; quia innocenti infligere poenam, etiam in bonis suis, vel propria auctoritate illa invadere illicitum est. arg. l. 26. ff. l. 22. C. de penis. § Nov. cit. Dixi, generaliter loquendo; nam Repressalia, quæ publica Principis vel Republicæ auctoritate fiunt, licet evadunt, si hæ conditiones concurrant: si indicantur auctoritate Principis, potentis aliàs bellum indicere: si talis adit causa, ob quam aliàs posset bellum moveri, ut si Princeps vel Respublica, contra ejus subditos fiunt Repressalia; recuset redde re per injuriam ablatam: si alio modo, etiam post requisitionem, nequeat obtineri satisfactio: si non fiant ultra damnum acceptum: neque directe in personas innocentes, sed tantum in bona eorum; quia hæ conditiones bellum reddunt licitum, quidni & repressalia? cum sic puniatur Princeps, refarcire recusans illatum damnum, in suis subditis. Quid autem requiratur, ut Pignorationes à Statibus Imperij adversus se mutuo liceant, tradit Gail de Pignorationibus observ. 3. § observ. 12. Quod verò inter privatos liceant, si animal v. g. vicini inferat damnum, & interea capiatur & retineatur inclusum instar pignoris, donec satisfiat pro damno illato, declarat consuetudo & Jus

Bavaricum, ut n. præced. dictum. Gail. observ. 9. in fine, qui quoad hanc materiam utiliter confertur in d. tract. per totum. Cæterum Repressalia etiam sub dictis conditionibus non licent contra Clericos, & contra Studiosos, eorumque bona. c. un. cit. § auth. Habita C. ne filius pro patre. Id quoque intelligendum videtur de Pignorationibus, sicuti & aliquando licitæ sunt; cum sint odiosæ, & ideo ad personas specialiter privilegiatas non extendendæ. P. Schmalzgrueber h. t. n. 117.

TITULUS XXXVII.

De Pœnis.

SUMMARIUM.

1. Ingressus ad præsentem materiam.
2. 3. Quid § quotuplex sit pœna.
4. Quis pœna obnoxius.
5. Juxta præsentem inferior de Jure scripto non habet potestatem aggravandi, sed tenetur poenam à Lege determinatam infligere.
6. Licet ex suis causis eam mitigare vel exasperare possit.
7. Reiterans delictum an iterum puniri valeat.
8. 9. 10. An pœna incurvantur ante sententiam Judicis.
11. An ab iis excuset ignorantia. Remissivè.
12. Quid § quotuplex sit infamia.
13. 14. Multæ pecuniaria, Confiscatio bonorum, in expensas Condemnatio, Incarceratio.
15. 16. Irregularitas quid sit: ex quibus defectibus § delictis contrahatur.
17. 18. Depositio, & Degradatio quid § quotuplex: quomodo fiat ultima.
19. Infamia ex delicto non incurritur nisi ex notorio: quomodo tollatur.
20. Effectus infamiae.
21. Multas pecuniarias etiam Juxta Ecclesiasticus rectè injungit quandoque.
22. Confiscatio bonorum quando habeat locum.
23. Quando victus victori condemnatur in expensas.
24. Incarceratio non tantum custodiæ, sed etiam pœnæ causâ adhiberi potest.
25. 26. Irregularitas ex delicto probabiliter incurritur ab ignorante; non tamen à probabiliter dubitante, excepto unico casu.
27. Effectus irregularitatis.
28. Tollitur per Dispensationem, & aliqua etiam per Professionem Religiosam.
29. Propter quæ crimina Depositio,
30. 31. Et Degradatio cum traditione in manus Potestatis Secularis fieri possit.
32. Quæ sint partes Judicis Secularis in sibi traditum.

Cum liber V. Decretalium, in quo versamur, duas potissimum partes complectatur, Delicta & Pœnas, absolutè priore nunc transitus sit ad posteriorem; parum enim fuisset illa prohibere, nisi etiam condignis malefactores pœnis afficerentur, ut, quos à delictis non retrahit virtutis amor, saltem cohibeat pœnarum timor. In præcedentibus Titulis ubique ferè jam adduximus pœnas in singula